

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2Cdo/141/2016
Identifikačné číslo spisu: 2311225440
Dátum vydania rozhodnutia: 31.01.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Mária Trubanová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:2311225440.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Z. H., bývajúceho v X., zastúpeného ATTORNEYS GROUP s.r.o., advokátskou kanceláriou so sídlom v Banskej Bystrici, Kláry Jarunkovej č. 2, proti žalovanému P. F., bývajúcemu v X., zastúpenému Nagy & Partners, s.r.o., advokátskou kanceláriou so sídlom v Galante, Športová č. 470/11, o určenie neúčinnosti kúpnej zmluvy, vedenom na Okresnom súde Galanta pod sp. zn. 8 C 294/2011, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 28. októbra 2015 sp. zn. 24 Co 799/2014, takto

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Trnave zo dňa 28. októbra 2015 sp. zn. 24 Co 799/2014 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Galanta (ďalej len „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom (tretím v poradí) z 23. októbra 2014 č. k. 8 C 294/2011-283 určil, že kúpna zmluva uzavretá medzi predávajúcim Q. F., nar. XX.X.XXXX, trvale bytom X. (poznámka dovolacieho súdu: správne X.) a kupujúcim P. F., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom X., na základe ktorej predávajúci ako výlučný vlastník previedol na kupujúceho vlastnícke právo k parcele č. KN,„C“ 266/2 zastavané plochy a nádvoría o výmere 177 m², parcela č. 266/3 zastavané plochy a nádvoría o výmere 91 m² a stavbe - rodinný dom súp. číslo 590, postavený na parcele č. KN,„C“ 266/3, ktoré nehnuteľnosti sú zapísané na LV č. XXX vedeného Správou katastra E. pre okres E., Obec X., katastrálne územie X. a ktorej vklad bol povolený pod číslom T. z 26. októbra 2010 - v. z. 183/2010, je voči žalobcovi právne neúčinná. Titulom náhrady trov konania žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 132,50 eur a trovy právneho zastúpenia vo výške 2 852,16 eur na účet právneho zástupcu žalobcu, všetko do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Po právnej stránke aplikoval § 42a ods. 1 a 2, § 42b ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka. Súd prvej inštancie mal z vykonaného dokazovania a z tvrdenia žalovaného za preukázané, že žalovaný v čase kúpy domu svojho brata býval spolu s ním u rodičov na rovnakej adrese. Žalovaný kúpu zdôvodňoval bratovou insolventnosťou a z dôvodu vyrovnania jeho záväzkov k bankám, pretože hrozila dražba domu. Okresný súd uviedol, že ak by došlo k predaju nehnuteľnosti na dražbe, finančne by bola uspokojená banka za poskytnutý hypotekárny úver a z výťažku by bol uspokojený aj žalobca. Poukázal

na judikatúru českých súdov, podľa ktorých k odporovateľnému kráteniu vedie len zmenšenie dlžníkovho majetku. Z kúpnej zmluvy medzi žalovaným a jeho bratom mal súd prvej inštancie za to, že kupujúci zaplatil kúpnu cenu tak, aby uhradil dlhy predávajúceho (dlžníka), tzn. jeho úvery voči bankám a predávajúcemu vyplatil v hotovosti sumu 10 222,62 eur. Predávajúci napriek tomu, že obdržal tieto finančné prostriedky v uvedenej sume, neuspokojil z nich svojho veriteľa, tzn. žalobcu. Okresný súd zdôraznil, že pre uplatnenie odporovateľnosti je právne relevantné len to, že veriteľ je skutočne veriteľom dlžníka a dlžník učinil skracovací úkon. Poznamenal, že nakoľko predávajúci nepoužil ani časť plnenia na dlh voči samotnému žalobcovi, nemožno hovoriť o transformácii majetku. Stotožnil sa s vyjadrením žalobcu v tom zmysle, že sa jednalo o kvalifikované zmenšenie majetku, pretože z kúpnej ceny nebol vyrovnaný len dlh voči banke, ale zostali aj finančné prostriedky vo výške 10 222,62 eur, ktoré dlžník žalobcu použil iným spôsobom ako na uspokojenie svojich záväzkov. Uzavrel, že vzhľadom k tomu, že dlžník žalobcu od 10. júla 2010, kedy nadobudol právoplatnosť platobný rozkaz, žiadnym spôsobom neuspokojoval svoj dlh voči žalobcovi a nie je možné iným spôsobom dlh vyrovnať iba tým, že sa určí odporovateľnosť právneho úkonu, keďže dlžník žalobcu iný speňažiteľný majetok nemá, súd prvej inštancie žalobe v plnom rozsahu vyhovel. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (účinného do 30. júna 2016, ďalej len „O.s.p.“). Proti tomuto rozsudku podal odvolanie žalovaný.

2. Krajský súd v Trnave (ďalej len „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) rozsudkom z 28. októbra 2015 sp. zn. 24 Co 799/2014 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu zamietol. Žalobcovi uložil povinnosť zaplatiť žalovanému náhradu trov konania za advokátske zastúpenie 1 019,29 eur k rukám jeho právneho zástupcu do troch dní odo dňa nadobudnutia právoplatnosti tohto rozhodnutia. Odvolací súd mal po zopakovaní dokazovania, vypočutím žalobcu a žalovaného, ako aj svedka Q. F., za preukázané, že platobným rozkazom Okresného súdu Galanta z 11. júna 2010 č. k. 23 C 151/2010-35, právoplatným a vykonateľným 10. júla 2010, bol Q. F. (brat žalovaného) zaviazaný zaplatiť žalobcovi dlh vo výške 4 785 eur s 9 %-ným úrokom z omeškania od 12. novembra 2009 do zaplatenia a s 9 %-ným úrokom z omeškania zo sumy 626,54 eur od 23. marca 2010 do zaplatenia, spolu s trovami konania 406,91 eur do 15 dní od právoplatnosti platobného rozkazu. Nakoľko dlžník svoj dlh voči žalobcovi nesplnil, žalobca 25. augusta 2010 podal proti dlžníkovi u súdneho exekútora JUDr. Soni Spišákovej so sídlom v Banskej Bystrici návrh na vykonanie exekúcie, vedenej pod sp. zn. EX 36/10. Odvolací súd mal taktiež za preukázané, že dlžník žalobcu kúpnu zmluvou, ktorej vklad bol povolený Správou katastra E. pod č. T. z 26. októbra 2010 odpredal 18. júna 2010 žalovanému nehnuteľnosť, charakterizovanú vo výroku rozsudku súdu prvej inštancie, za kúpnu cenu 99 000 eur. Z výsluchu účastníkov vyplynulo, že kúpna cena za odpredanú nehnuteľnosť mala byť medzi účastníkmi zmluvy dohodnutá na podklade znaleckého posudku vyhotoveného pre banku za účelom poskytnutia úveru pre žalovaného a že z kúpnej ceny boli uhradené dlhy predávajúceho voči peňažným ústavom, čo napokon vyplýva aj priamo z čl. III kúpnej zmluvy. Keďže predávajúci a kupujúci s ú súrodenci, žalovaný nepoprel, že o zlej finančnej situácii, dlhoch (aj voči žalobcovi) a insolventnosti brata, vedel. Podľa názoru odvolacieho súdu je nesporné, že predmetná pohľadávka žalobcu ako veriteľa voči dlžníkovi je v zmysle § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka vymáhateľná. Poznamenal, že v zmysle citovaného ustanovenia sa pri ukrátení uspokojenia veriteľovej pohľadávky predpokladá také zmenšenie majetku dlžníka, ktoré bráni uspokojeniu pohľadávky v celom rozsahu alebo aspoň sčasti a dôkazné bremeno preukázať, že táto podmienka úspešnej odporovateľnosti právneho úkonu bola splnená je na žalobcovi. Nestačí pritom preukázať, že majetok dlžníka sa zmenšil. Musí byť preukázané, že sa zmenšil do takej miery, že to ohrozilo aspoň čiastočné uspokojenie veriteľovho nároku, teda, že došlo ku kvalifikovanému zmenšeniu jeho majetku. Odvolací súd ďalej uviedol, že na strane dlžníka musí ísť o úmyselné konanie s cieľom ukrátiť svojho veriteľa (veriteľov) a súčasne druhej strane odporovateľného právneho úkonu (žalovanému) musí byť úmysel dlžníka odporovaným právnym úkonom ukrátiť veriteľa známy (žalovaný o tomto úmysle dlžníka v čase, kedy bol právny úkon urobený, vedel alebo vedieť musel). Bremeno tvrdenia a dôkazné bremeno je v tomto prípade na veriteľovi (žalobcovi). Preukázanie úmyslu dlžníka nie je podmienkou odporovateľnosti vtedy, ak druhou stranou právneho úkonu sú osoby jemu blízke (§ 116 a § 117 Občianskeho zákonníka), keďže zákon v takomto prípade úmysel dlžníka ukrátiť svojho veriteľa predpokladá. Odvolací súd uzavrel, že súd prvej inštancie vec nesprávne právne posúdil. Odvolací súd (s poukazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 30 Cdo

2435/2006, 21 Cdo 2426/1999) zotrval na svojom názore, ktorý považoval v danom prípade za rozhodujúci, že odporovateľnými nemôžu byť tzv. ekvivalentné právne úkony, pri ktorých nedochádza k objektívnemu zmenšeniu majetku dlžníka. Je však nevyhnutné, aby išlo o reálne ekvivalentné právne úkony. V konaní o odporovacej žalobe musí byť preto záver, že napadnutý právny úkon je úkonom ekvivalentným, vždy bezpečne preukázaný, a t o nielen odkazom n a samotné plnenie skutočne ekvivalentnej povahy. V danom prípade mal odvolací súd za preukázané, že žalobcom napadnutý úkon žalovaného a žalobcovho dlžníka bol úkonom odplatným, ekvivalentným, keď dlžníkovi bola za jeho podiel na scudzenej nehnuteľnosti poskytnutá finančná protihodnota, ktorej výška z hľadiska primeranosti žalobcom spochybnená nebola. Tento právny úkon nemal za následok zmenšenie majetku dlžníka, ale išlo len o transformáciu nehnuteľného majetku na finančnú hodnotu. P o zhrnutí rozhodujúcich skutočností a vyhodnotení vykonaného dokazovania; keďže v konaní bolo preukázané, že dlžník žalobcu práve v snahe uhradiť svoje dlhy speňažil svoj podiel na nehnuteľnosti a tento predal žalovanému za kúpnu cenu, ktorá bola primeraná hodnote tohto podielu, a dlžník reálne obdržal za odpredaný podiel na nehnuteľnosti primeranú finančnú protihodnotu; odvolací súd uzavrel, že ide o ekvivalentný právny úkon s preukázaním reálneho plnenia od žalovaného, a preto neboli splnené podmienky na to, aby súd vo vzťahu k žalobcovi určil neúčinnosť žalobou napadnutého úkonu - kúpnopredajnej zmluvy žalovaného a dlžníka žalobcu. Na základe uvedeného odvolací súd postupom podľa § 220 O.s.p. zmenil rozsudok súdu prvej inštancie a žalobu zamietol. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 O.s.p., § 142 ods. 1 O.s.p., § 224 ods. 1 O.s.p. a § 151 O.s.p.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca (ďalej aj „dovolateľ“), pretože podľa jeho názoru je konanie postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) a zároveň namieta nesprávne právne posúdenie veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Uviedol, že krajský súd postavil svoje tvrdenia n a argumentáciu o ekvivalentnosti právnych úkonov, ktoré sú predmetom sporu, t. j. mal za to, že hoci dlžník Q. F. previedol svoj majetok na svojho brata ako blízku osobu, urobil tak za odplatu - kúpnu cenu vo výške 99 000 eur, z ktorej bola vyplatená banka dlžníka žalobcu a z časti kúpnej ceny, ktorá mala byť údajne vyplatená vo výške 10 222,62 eur, podľa tvrdenia odvolacieho súdu mohol vyplatiť žalobcu. Poznamenal, že aj napriek tomu, že žalovaný vedel o dlhoch svojho brata - dlžníka žalobcu - vedel aj o dlhu brata voči žalobcovi a vedel, že jediným dôvodom prevodu spornej nehnuteľnosti je to, aby o túto nehnuteľnosť neprišiel pri výkone rozhodnutia, napriek tomu ani čiastočne neuspokojil žalobcu, hoci tak mohol urobiť. Namieta, že odvolací súd sa výhradne zamerl na údajnú hotovosť, ktorou mal dlžník žalobcu disponovať po prevode nehnuteľnosti na svojho brata, avšak žiadnym spôsobom nebral do úvahy, hoci v rámci posudzovania ukracujúceho právneho úkonu na to bol povinný, či dlžník žalobcu mal okrem predmetnej nehnuteľnosti, prevodom ktorej ukrátil majetok žalobcu, aj iný majetok, z ktorého by s a mohol žalobca uspokojiť. Tvrdenie odvolacieho súdu o údajnej hotovosti dlžníka žalobcu považuje za alibistické a bez právneho základu vzhľadom k vyjadreniu samotného dlžníka žalobcu, že je nemajetný. Mal za to, že o žiadnej transformácii majetku dlžníka, ani o protiplnení s primeranou hodnotou nemožno hovoriť, a to vzhľadom na výpoveď samotného dlžníka na pojednávaní konanom 24. apríla 2012. S poukazom na rozhodnutie Krajského súdu v Trenčíne zo 16. júna 2010 sp. zn. 5 Co 93/2010 a uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. júla 2009 sp. zn. 3 Cdo 61/2008 uviedol, že názor na transformáciu majetku pri takom ukracujúcom úkone ako vykonal dlžník a žalovaný nemožno považovať za adekvátne protiplnenie, obzvlášť s poukazom na to, ak žalobca z takejto transformácie nebol uspokojený ani čiastočne. Poznamenal, že o ekvivalentnosti právnych úkonov by bolo možné hovoriť len v prípade, ak by dlžník z vyplatenej kúpnej ceny čiastočne uspokojil aj žalobcu ako svojho veriteľa. Ak však odporovateľným právny úkonom previedol jediný svoj majetok na blízku osobu, pričom protiplnenie za tento prevod nemal ani k dispozícii, nakoľko bolo okamžite vyplatené banke, ako veriteľovi dlžníka žalobcu, pričom len údajná suma 10 222,62 eur bola vyplatená v hotovosti a a j táto bola údajne použitá n a úhradu niektorých veriteľov a n a iné potreby, nemožno tu hovoriť o transformácii majetku a ekvivalentnosti protiplnenia. Konštatoval, že nakoľko dlžník žalobcu vykonal ukracujúci úkon ešte pred zriadením záložného exekučného práva v prospech žalobcu na predmetnej nehnuteľnosti, pričom a j následným údajným vyplatením niektorých dlhov a iných skutočností z finančnej sumy 10 222,62 eur obdržanej dlžníkom od žalovaného za predaj nehnuteľnosti, sa žalobcovi znemožnilo uspokojenie jeho pohľadávky z jediného majetku dlžníka, ktorý dlžník vlastnil. Na základe uvedených skutočností mal tak za to, že tak v

prvoinštančnom konaní ako aj v odvolacom konaní boli jednoznačne preukázané všetky podmienky odporovateľnosti právneho úkonu, ktorej sa žalobca podanou žalobou domáha (a to ukracujúci právny úkon, vymáhateľnosť pohľadávky, ukrátenie veriteľa, úmysel dlžníka ukrátiť svojho veriteľa a vedomosť druhej strany o úmysle dlžníka ukrátiť svojho veriteľa). Navrhol, aby dovolací súd určil, že kúpna zmluva uzavretá medzi dlžníkom žalobcu a žalovaným je voči žalobcovi právne neúčinná. Súčasne žiadal o odklad vykonateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a nahradenie trov prvoinštančného, odvolacieho i dovolacieho konania.

4. Žalovaný v písomnom vyjadrení k dovolaniu žalobcu uviedol, že rozhodnutie odvolacieho súdu je správne, dôvodné a vychádza z náležite zisteného skutkového a právneho stavu veci, a z tohto dôvodu navrhol, aby dovolací súd podané dovolanie zamietol a žalovanému priznal náhradu trov dovolacieho konania.

5. Podľa prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 Civilného sporového poriadku, zákona č. 160/2015 Z.z. (ďalej len „CSP“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá CSP (ale) právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie bolo podané dôvodne.

7. Vzhľadom k tomu, že dovolanie bolo podané pred 1. júlom 2016 (15. januára 2016), t. j. za účinnosti O.s.p., dovolací súd postupoval v zmysle vyššie citovaného prechodného ustanovenia § 470 ods. 2 CSP a procesnú prípustnosť dovolania posudzoval v zmysle ustanovení § 236, § 237 a § 238 O.s.p.

8. Dovolanie proti zmeňujúcemu rozsudku odvolacieho súdu bolo prípustné v zmysle § 238 ods. 1 O.s.p. Dovolanie žalobcu smerujúce proti zmeňujúcemu rozsudku, vyvolalo v danom prípade účinok, ktorý zostáva zachovaný aj po 1. júli 2016 (§ 470 ods. 2 CSP) - dovolateľom napadnuté rozhodnutie bolo preto možné (a tiež potrebné) podrobiť meritórnemu dovolaciemu prieskumu.

9. Dovolateľ v dovolaní namietal, že odvolací súd nesprávne interpretoval výsledky dokazovania pred súdom prvej inštancie (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) a z takto vykonaného dokazovania vyvodil nesprávny právny záver (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

10. Dovolací súd vzhľadom k obsahu dovolacích námietok v procesne prípustnom dovolaní skúmal, či v konaní nedošlo k inej vade konania, majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) a dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu trpí uvedeným procesným nedostatkom. Keďže bola zistená namietaná iná vada konania (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), odvolací súd nesprávne procesne postupoval, porušil právo účastníka na spravodlivý súdny proces, čím odňal účastníkovi možnosť pred súdom konať (§ 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.). Odňatie možnosti účastníkovi konať pred súdom znamená porušenie základného práva účastníka súdneho konania na spravodlivé súdne konanie, resp. spravodlivý proces, ktoré právo zaručujú v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky okrem zákonov aj čl. 46 a nasl. Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

11. Tzv. inou vadou konania podľa § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. sa rozumie error in procedendo - porušenie ustanovenia zákona upravujúceho konanie od začiatku až do skončenia (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 591/2012 zo 4. septembra 2013). V rozhodovacej praxi súdov sa pod tzv. inou vadou konania rozumelo najmä porušenie ustanovení o dokazovaní, a to napríklad tým, že súd vôbec nezisťoval skutočnosť rozhodujúce pre posúdenie veci aj napriek tomu, že boli tvrdené a na ich preukázanie boli navrhnuté dôkazy, porušenie ustanovení o vykonávaní jednotlivých dôkazných

prostriedkov, nevykonanie dôkazu navrhnutého stranou na preukázanie rozhodujúcej skutočnosti, hoci súd následne dospel k záveru, že účastník neunesol dôkazné bremeno, odklon odvolacieho súdu od skutkových záverov súdu prvej inštancie bez zopakovania dôkazov alebo doplnenia dokazovania, zohľadnenie skutočností, ktoré z dokazovania nevyplývali, opomenutie rozhodných skutočností, ktoré vyšli v konaní najavo a pod.

12. Ak tento zákon neustanovoval inak, pre konanie na odvolacom súde platili primerane ustanovenia o konaní pred súdom prvej inštancie (§ 211 ods. 2 O.s.p.).

13. Odvolací súd bol viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvej inštancie s výnimkami ustanovenými v odsekoch 2/ až 7/ (§ 213 ods. 1 O.s.p.).

14. Ak mal odvolací súd za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu opakoval sám (§ 213 ods. 3 O.s.p.).

15. Procesné dokazovanie je procesným právom osobitne upravený postup súdu v občianskom súdnom konaní, ktorý slúži k utvoreniu poznatkov súdu o skutočnostiach dôležitých pre rozhodnutie, ktorých existencia alebo neexistencia zostala pochybná, a to taký postup, pri ktorom súd svojimi zmyslami poznáva určitú rozhodujúcu skutočnosť priamo alebo poznáva určité správy o tejto skutočnosti. Pri tomto postupe utvorené poznatky sa nazývajú skutkové poznatky a myšlienkový postup hodnotenia rozhodujúcich skutočností je skutkovým hodnotením.

16. Podľa § 122 ods. 1 O.s.p. súd vykonával dokazovanie na pojednávaní, ak neboli splnené podmienky na vydanie rozhodnutia bez ústneho pojednávania. Účastníci mali právo vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým dôkazom, ktoré sa vykonali (§ 123 O.s.p.). Riadne vykonanie dôkazov predpokladalo nariadenie pojednávania (§ 122 ods. 1 O.s.p.) s možnosťou účastníkov sa ho zúčastniť a vyjadriť sa k nim (§ 123 O.s.p.).

17. Z ustanovenia § 125 O.s.p. vyplývalo, že za dôkaz môžu slúžiť všetky prostriedky, ktorými možno zistiť stav veci, najmä výsluch svedkov, znalecký posudok, správy a vyjadrenia orgánov, fyzických osôb a právnických osôb, listiny, obhliadka a výsluch účastníkov. Pokiaľ nebol spôsob vykonania dôkazu predpísaný, určil ho súd.

18. Podľa § 129 ods. 1 O.s.p. dôkaz listinou sa vykonával tak, že predseda senátu alebo samosudca na pojednávaní listinu alebo jej časť prečítal alebo oznámil jej obsah, to neplatilo, ak súd vo veci nenariadil pojednávanie.

19. Podľa § 132 O.s.p. dôkazy súd hodnotil podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti; pritom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo za konania najavo, včítane toho, čo uviedli účastníci.

20. Dôkaz listinou sa vykoná tak, že predseda senátu (samosudca) na pojednávaní (pokiaľ ho nariadi) listinu alebo jej časť prečíta alebo oznámi jej obsah (§ 129 ods. 1 O.s.p.). Oznámenie obsahu listiny sa uskutočňuje v prípade, ak by obsahnosť údajov zachytených v listine vyžadovala neprimerane dlhý čas na vykonanie dôkazov pri čítaní listiny, resp. ak to vo vzťahu k dokazovaným skutočnostiam postačuje. Spôsob vykonania dôkazu listinou musí vyplývať zo zápisnice o pojednávaní.

21. Zo spisu vyplýva, že odvolací súd na prejednanie odvolania žalovaného nariadil pojednávanie na deň 28. októbra 2015, na ktoré pojednávanie predvolal účastníkov konania a ich právnych zástupcov a svedka Q. F. (č. l. 334 spisu). Tiež zo spisu vyplýva, že krajský súd požiadal Okresný úrad Galanta, katastrálny odbor, o zapožičanie spisu T., nakoľko bol vytýčený termín pojednávania na 28. októbra 2015 (č. l. 337 spisu), k čomu na č. l. 338 spisu sa nachádza úradný záznam krajského súdu, podľa ktorého bol dňa 14. októbra 2015 pripojený spis T.. Na č. l. 338 spisu sa tiež nachádza poznámka zo dňa 30. novembra 2015 o vylúčení spisu (T.), pretože nepatrí do spisu. Zo zápisnice o pojednávaní pred

odvolacím súdom zo dňa 28. októbra 2015 (č. l. 342 a nasl.) vyplýva, že žalobca nebol na pojednávaní prítomný (jeho neúčast' ospravedlňoval jeho prítomný právny zástupca), bola podaná stručná správa o doterajšom priebehu konania, oboznámil s a obsah napadnutého rozsudku a odvolanie žalovaného a v rámci dokazovania bol vypočutý len žalovaný a svedok Q. F. (brat žalovaného). Z tejto zápisnice z jediného pojednávania pred odvolacím súdom nevyplýva, že by odvolací súd vykonal dokazovanie listinami, ktoré tvorili obsah zapožičaného spisu T. a už vôbec nie spôsobom ako to upravovalo ustanovenie § 129 ods. 1 O.s.p. a vytvorenou procesnou možnosťou pre žalobcu vyjadriť s a k jednotlivým vykonaným dôkazom v zmysle § 123 O.s.p. Odvolací súd sa tak dopustil procesného pochybenia, keď bez akéhokoľvek doplnenia alebo zopakovania dokazovania listinami obsiahnutými v zapožičanom spise V 3251/2011 zaujal skutkové závery, z ktorých vyvodil opačný právny názor ako súd prvej inštancie. Na základe uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že postupom odvolacieho súdu bola žalobcovi v prejednávanej veci odňatá možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

22. Predpokladom toho, aby odvolací súd mohol zmeniť napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak mal za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, je opakovanie dokazovania v potrebnom rozsahu odvolacím súdom. Podmienkou zmeny rozhodnutia v takomto prípade bola teda skutočnosť, že odvolací súd sám opakuje v potrebnom rozsahu dokazovanie a zadováži si tak rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie v zmysle § 132 O.s.p., na základe čoho tak dospeje k skutkovému stavu, odlišnému od skutkového stavu zisteného prvoinštančným súdom, tvoriacemu podklad pre rozhodnutie v danej veci. Je neprípustné, aby odvolací súd ku svojim odlišným skutkovým zisteniam, vedúcim k odlišnému právnemu záveru, dospel bez vykonania riadneho dokazovania.

23. Dovolací súd z obsahu spisu tiež zistil, že v danom prípade súd prvej inštancie vykonal dokazovanie výsluchom účastníkov, výsluchom svedkov E. F., T. F., Q. F., zmluvou o postúpení pohľadávky, uznaním dlhu, platobným rozkazom tunajšieho súdu sp. zn. 23 C 151/2010, návrhom na vykonanie exekúcie, upovedomením o začatí exekúcie v konaní EX 36/2010, obsahom spisu Správy katastra v E. sp. zn. T., ako aj ostatným na vec sa vzťahujúcim spisovým materiálom a zistil daný skutkový stav. Uvedené napokon vyplýva aj z odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie. Naproti tomu odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že na odvolacom pojednávaní zopakoval dokazovanie vypočutím žalobcu a žalovaného, ako aj svedka Q. F., pričom všetci vypočutí vypovedali zhodne ako pred súdom prvej inštancie. Uvedené konštatovanie odvolacieho súdu je v rozpore so zápisnicou o pojednávaní pred odvolacím súdom zo dňa 28. októbra 2015 (na č. l. 342 a nasl. spisu), z ktorej vyplýva, že žalobca nebol na pojednávaní prítomný (jeho neúčast' ospravedlňoval jeho prítomný právny zástupca), v rámci dokazovania bol vypočutý len žalovaný a svedok Q. F., ktorý je bratom žalovaného. Z uvedeného tak vyplýva zjavný rozpor medzi odôvodnením rozsudku odvolacieho súdu a vykonaným dokazovaním odvolacím súdom. V tejto súvislosti dovolací súd považuje za potrebné poukázať na to, že konanie pred súdom musí zabezpečiť pre účastníkov konania (procesné strany) spravodlivú ochranu ich práv a záujmov (tzv. fair process). Na zabezpečenie tejto ochrany priznával O.s.p., t. č. aj CSP, účastníkovi (strane) viaceré procesné práva, medzi ktoré patrilo aj právo vyjadrovať sa k tvrdeným skutočnostiam, navrhovať dôkazy na ich vyvrátenie a vyjadrovať sa aj k právnym dôsledkom z nich vyplývajúcich. Dovolací súd poukazuje na to, že svoje procesné práva môže strana sporu uplatňovať nielen v konaní pred súdom prvej inštancie, ale aj pred súdom odvolacím.

24. Podľa názoru dovolacieho súdu, ak sa chcel odvolací súd odchyliť od skutkových zistení súdu prvej inštancie na základe bezprostredne pred ním vykonaných dôkazov, mal dokazovanie sám v potrebnom rozsahu opakovať (§ 213 ods. 3 O.s.p.) a zadovážiť si tak rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 132 O.s.p. Len takýto postup je v súlade so zásadou priamosti a ústnosti občianskeho súdneho konania (t. č. civilného sporového konania). Odvolací súd len na základe výsluchu žalovaného a jeho brata ako svedka nemohol získať rovnocenný zákonný podklad pre iné hodnotenie skutkového stavu než ku ktorému dospel súd prvej inštancie. Vzhľadom na uvedené dovolací súd dospel k záveru, že odvolací súd postupoval v priamom rozpore so znením § 213 ods. 3 O.s.p., natoľko sa odchyľil od jeho znenia, že zásadne poprel jeho účel a význam, v dôsledku čoho je jeho konanie postihnuté vadou podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. (viď aj rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 83/2011).

25. Väzanosť odvolacieho súdu skutkovým stavom ustáleným súdom prvej inštancie a podmienenie zmeny jeho skutkových záverov opakovaním alebo vykonaním nových dôkazov vyplýva zo zásady priamosti a ústnosti občianskeho súdneho konania (po 1. júli 2016 civilného sporového konania). Zásada priamosti a ústnosti má pre odvolacie konanie rovnaký význam a následky, ako pre súd prvej inštancie. Je tomu tak predovšetkým preto, že pri hodnotení dôkazov spolupôsobia popri vecnom obsahu výpovedí aj ďalšie skutočnosti, ktoré - hoci nie sú bez vplyvu na posúdenie vierohodnosti výpovedí - nemôžu byť vždy vyjadrené (zachytené) v zápisnici o pojednávaní. V odvolacom konaní je ale dôležitá aj iná stránka priamosti. Táto zásada totiž je dôležitá nielen pre zisťovanie skutkového základu rozhodnutia, ale aj pre odchýlenie sa od skutkových zistení súdu prvej inštancie. Pri opakovaní a doplnení dokazovania je teda zásada priamosti oproti súdu prvej inštancie ešte sprísnená. Pre opakovanie dôkazov platia tie isté procesné postupy ako pri vykonávaní pôvodného dôkazu. Pokiaľ sa teda odvolací súd chce odchýliť od skutkového zistenia súdu prvej inštancie, ku ktorému dospel na základe pred ním bezprostredne vykonaného dokazovania, musí v súlade so zákonom zopakovať sám taký dôkaz spôsobom, ktorý určovali ustanovenia § 126 a § 131 ods. 1 O.s.p., a zadovážiť si tak rovnocenný (plnohodnotný, s rovnakou výpovednou hodnotou) podklad pre jeho prípadné odlišné hodnotenie. Je zásadne neprípustné, aby odvolací súd prehodnotil výsledky dokazovania a z nich vyplývajúce skutkové zistenia vedúce k odlišnému právnenému záveru bez vykonania riadneho dokazovania vrátane opakovania dôkazov. Doplnením dokazovania alebo jeho zopakovaním, nie je totiž podanie správy o doterajšom priebehu konania povereným členom senátu, ani vyjadrenie účastníkov konania k veci na odvolacom pojednávaní.

26. V danom prípade odvolací súd postupoval procesne nesprávne a jeho postup vykazoval znaky tzv. inej procesnej vady, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Hodnotenie dôkazov bez toho, aby bol dôkaz vykonaný zákonným spôsobom, je porušením aj čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (resp. čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd).

27. Podľa názoru dovolacieho súdu odvolací súd si nežadovážil rovnocenný zákonný procesný predpoklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 132 O.s.p., a preto sú jeho skutkové a na ne nadväzujúce právne závery zatiaľ predčasné s dovolaciemu súdu neprislúcha v súčasnom štádiu konania oprávnenie na ich hodnotenie.

28. Z uvedeného vyplýva, že konanie odvolacieho súdu je postihnuté vadou konania uvedenou v § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. (§ 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p.), ako aj tzv. inou vadou konania majúcou za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). K týmto procesným vadám (v danom prípade § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.) bol dovolací súd povinný prihliadnuť, i keď by neboli uplatnené ako dôvod prípustného dovolania (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.). Najvyšší súd dovolaním napadnuté rozhodnutie zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec vrátil dovolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

29. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec dovolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

30. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

31. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.